

ПОШИРЕННЯ ІНВАЗІЙНОГО ВИДУ *TRACHEMYS SCRIPTA* НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПРИРОДНІ ЕКОСИСТЕМИ

Актуальність роботи. В останні роки однією із найскладніших проблем в сфері збереження природного біотичного різноманіття стали інвазії видів-інтродуцентів. Інвазійний вид – вид, який натуралізувався та завдав або завдає шкоди аборигенним видам, їх угрупованням або екосистемам у цілому [1]. Поява інвазійних видів тварин, рослин, грибів чи мікроорганізмів призводить спочатку до біотичного засмічення аборигенних екосистем, а потім часто до витіснення, трансформації місцевої екосистеми та незворотних змін природного біорізноманіття аборигенних екосистем (зміна структури та функціонування екосистем через зміну оселищ, виникнення хижацтва, конкуренції, передавання хвороб, заміщення аборигенних видів) та їх генофонду [2].

Інвазії чужорідних видів за межі їх первинних ареалів носять глобальний характер, їх натуралізація та подальше розповсюдження може викликати незворотні екологічні катастрофи, небажані економічні і соціальні наслідки.

Враховуючи вищенаведене, особливої актуальності набуває вивчення інвазії видів-інтродуцентів, їх моніторингу, контролю за спонтанним поширенням з метою своєчасного виявлення інвазій та їх попередження.

Мета. З'ясування поширення інвазійного виду *Trachemys scripta* на території України та його ролі в екосистемах.

Первинний ареал. Південь і південний схід США в долині р. Міссісіпі (від штату Іллінойс до Мексиканської затоки) і прилегла частина Мексики.

Коридори інтродукції. Початкове розширення ареалу в Північній Америці відбувалося, перш за все, через використання виду в їжу. Експансія виду вийшла на новий рівень в післявоєнні роки, коли глобальний попит на декоративних домашніх тварин привів до створення в США десятків компаній з промислового розведення червоновухих черепах [3]. За масовим ввезенням виду, домашні вихованці стали проникати у довкілля, частіше за все це декоративні паркові водойми.

Місцеперебування. Стоячі чи слабо проточні мілководні водойми з розвинутою рослинністю. У районах інтродукції (особливо в Європі) червоновуха черепаха схильна заселяти озера і ставки в межах міських поселень і в парках.

На рис. 1 відображено місця появи виду *Trachemys scripta* в Україні.

Вплив виду (на інші види, екосистеми), оцінка загроз та рекомендації щодо поводження. Автори [3-4] зазначають, що проникнення червоновухих черепах у природні екосистеми може призводити як до прямої (всєдністю цих тварин), так і опосередкованої загрози для автохтонних популяцій рослин і тварин. У присутності червоновухих черепах потенційно вразливі макрофіти, водні личинки комах, інші важливі для функціонування екосистем водні безхребетні, земноводні. Завдяки великим розмірам і нерідко агресивної поведінки *Trachemys scripta* може успішно конкурувати з аборигенним видом черепах за їжу, місця відкладання яєць. Вона має перевагу також у зв'язку з більш високими репродуктивними показниками. Окрім цього у публікації [3] наведено інформацію, що вид є переносником низки збудників сальмонельозу (епідеміологічна небезпека черепах поки вивчена недостатньо), що вимагає вивчення та оцінки потенційної загрози.

В урбанізованому середовищі, де відбувається випускання *Trachemys scripta* у природні екосистеми, популяції багатьох аборигенних організмів існують на межі виживання і найменший негативний вплив легко призводить до їх повного зникнення [4].

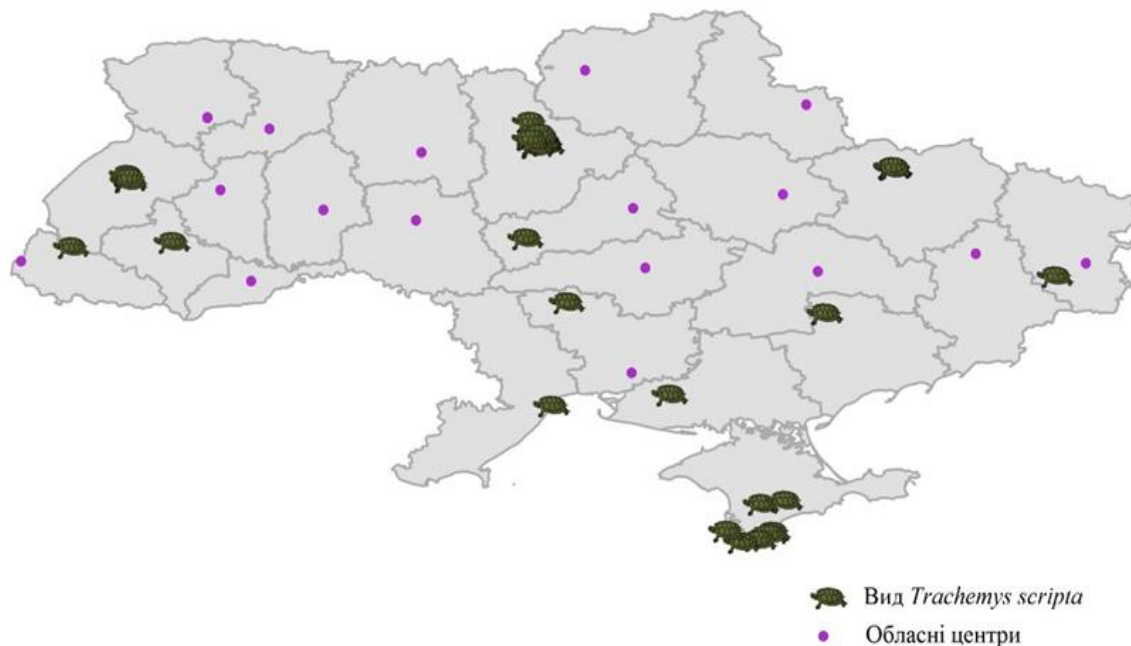

Рис. 1. Поширення інвазійного виду *Trachemys scripta* на території України

Висновок. У багатьох європейських країнах успішно діє ціла система заходів щодо запобігання інвазії *Trachemys scripta*. Для уникнення можливого розширення інвазії *Trachemys scripta* в Україні необхідно розробити низку законодавчих актів для контролю над торгівлею і утриманням у неволі цих рептилій, а також урахувати ці аспекти в навчально-освітній роботі щодо загрози потрапляння інвазійного виду в екосистеми. Для контролю чисельності популяцій *Trachemys scripta* в районах її поширення та розмноження необхідно застосовувати методи спостереження за станом популяцій та вживати адекватні відповідні заходи.

Розроблення програми з моніторингу водних черепах в Україні сприяло б не тільки контролю інвазії видів, а й оцінці стану автохтонного виду прісноводних черепах нашої фауни.

Список використаної літератури:

1. Л. В. Зав'ялова. Види інвазійних рослин, небезпечних для природного фіторізноманіття об'єктів природно-заповідного фонду України. Біологічні системи. Т.9. Вип. 1. 2017. С. 87-107
2. Міністерство енергетики та захисту довкілля Інститутом еволюційної екології НАН України виконано науково-дослідну роботу (НДР) «Організаційно-правові та методичні засади оцінки ризиків, контролю розповсюдження інвазійних чужорідних видів, що становлять загрозу природним екосистемам та біорізноманіттю України, опрацювання структури інформації про них у відкритій електронній базі».
3. Ф. Ф. Куртяк, М. Ф. Куртяк. Червоновуха прісноводна черепаха *Trachemys scripta elegans* (Wied 1839) (Reptilia; Testudines), як інвазивна загроза на Закарпатті. Науковий вісник Ужгородського університету Серія Біологія, № 34, 2013, ст. 58-62. УДК: 598.1: 591.95.
4. Д. В. Семенов Красноухая черепаха, *Trachemys scripta elegans*, как инвазивная угроза (Reptilia; Testudines). Российский Журнал Биологических Инвазий. - №1, 2009. – С. 36-44.
5. <https://www.inaturalist.org/>
6. <http://www.ukrbin.com/>